

๘. มุสาวาทครุฑนุภาพปัญหา ๓๘

พระราชชาติตรัสถามว่า "พระผู้เป็นเจ้านาคเสน พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงภาสิตแล้วแม่ซึ่งพระพุทธรุทพจน์นี้ว่า 'บุคคลเป็นปาราชิกเพราะสัมปชานมุสาวาท ความเป็นผู้รู้ทั่วพร้อมกล่าวเท็จ' ดังนี้. ครั้นมาภายหลังพระองค์ตรัสแล้วว่า 'ภิกษุต้องอาบัติเบา มีวัตรควรแสดงในสำนักแห่งบุคคลผู้เดียวได้ เพราะสัมปชานมุสาวาท' ดังนี้. พระผู้เป็นเจ้านาคเสน เหตุให้แปลกกันในสัมปชานมุสาวาทนั้นเป็นอย่างไร? อะไรเป็นเหตุกระทำให้ต่างกัน? ในสัมปชานมุสาวาทนั้น? บุคคลขาดมูลด้วยสัมปชานมุสาวาทอันหนึ่ง และเป็นสเทกิจโศภเยียวได้ ด้วยสัมปชานมุสาวาทอันหนึ่ง สองอย่างนี้จะต่างกันอย่างไร? ถ้าว่าพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสแล้วว่า 'บุคคลเป็นปาราชิก เพราะสัมปชานมุสาวาท' ดังนี้. ถ้าอย่างนั้น คำที่ว่า 'ภิกษุต้องอาบัติเบา มีวัตรควรแสดงในสำนักแห่งบุคคลผู้เดียวได้ เพราะสัมปชานมุสาวาท' ดังนี้ นั้นเป็นผิด. ถ้าว่าพระตถาคตตรัสแล้วว่า 'ภิกษุต้องอาบัติเบา มีวัตรควรแสดงในสำนักแห่งบุคคลผู้เดียวได้ เพราะสัมปชานมุสาวาท,' ถ้าอย่างนั้น คำที่ว่า 'บุคคลเป็นปาราชิกเพราะสัมปชานมุสาวาท,' ถ้าอย่างนั้น คำที่ว่า 'บุคคลเป็นปาราชิกเพราะสัมปชานมุสาวาท' ดังนี้ แม่นั้นก็ผิด. ปัญหาแม่นี้สองเงื่อนไข มาถึงพระผู้เป็นเจ้าแล้ว พระผู้เป็นเจ้าพึงขยายให้แจ้งชัดเถิด."

พระเถระเจ้าทูลว่า "ขอถวายพระพร พระผู้มีพระภาคเจ้าแม่ทรงภาสิตพระพุทธรุทพจน์นี้ว่า 'บุคคลเป็นปาราชิกเพราะสัมปชานมุสาวาท.' และตรัสแล้วว่า 'ภิกษุต้องอาบัติเบา มีวัตรควรแสดงในสำนักแห่งบุคคลผู้เดียวได้ เพราะสัมปชานมุสาวาท' ดังนี้จริง. ก็แหละ พระพุทธรุทพจน์ทั้งสองนั้น เป็นคำแสดงโทษหนักและเบาตามอำนาจวัตรบรมบพิตรจะสำคัญเนื้อความนั้นเป็นไฉน: บุรุษในโลกนี้บางคน พึ่งให้ประหารแก่บุรุษอื่นด้วยฝ่ามือ, บรมบพิตรพึงปรับสินไหมอะไรแก่บุรุษผู้นั้น?"

ร. "ถ้าว่าบุรุษนั้นกล่าวแล้วว่า ข้าพเจ้าไม่ขมาโทษไซ้, ข้าพเจ้าให้ราชบุรุษปรับหาปณะหนึ่งแก่บุรุษนั้น เพราะมิได้ขมา."

ก. "ขอถวายพระพร ก็ในโลกนี้ บุรุษนั้นนั้นเทียว พึ่งให้ประหารแก่บรมบพิตรด้วยฝ่ามือ, ก็สินไหมอะไร พึ่งปรับแก่บุรุษนั้น?"

ร. "ข้าพเจ้าพึงให้ราชบุรุษตัดมือของบุรุษผู้ประหารนั้นเสียบ้างให้ตัดเท้าของบุรุษนั้นเสียบ้าง จนถึงให้ตัดศีรษะดังตัดหน่อไม้ ให้ริบเรื่อนของบุรุษนั้นแม้ทั้งปวงบ้าง ให้เลิกตระกูลสองฝ่ายถึงเจ็ดชั่วตระกูล."

ก. "ขอถวายพระพร ก็เหตุอะไร เป็นเครื่องให้แปลกกันในพระราชอาชญา นั้น ด้วยเหตุไร จึงปรับสินไหมหาปณะเดียวน้อยนัก เพราะประหารบุรุษผู้หนึ่งด้วยฝ่ามือ ด้วยเหตุไรจึงลงอาชญาตัดมือ

ตัดเท้า จนถึงตัดศีรษะ และริบเรื่อนทั้งปวง จนถึงเลิกถอนกระดูกทั้งสองฝ่าย ถึงเจ็ดชั่วตระกูล เพราะ
ประหารบรมบพิตรด้วยฝ่ามือ ขอถวายพระพร?"

ร. "เพราะเนื่องด้วยวัตถุนี้ พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า."

ธ. "ขอถวายพระพร สัมปชานมูสาวาท เป็นโทษหนักและเบาตามอำนาจวัตถุ ฉะนั้นนั้นเกี่ยว
แล."

จ. "ดีละ พระผู้เป็นเจ้าของนาคเสน ขัณวิสัยนาปัญหาของพระผู้เป็นเจ้าของนั้น สมอย่างนั้น, ข้าพเจ้า
ยอมรับรองอย่างนั้น."